

Κείμενο 1 : Πολίτης Π. Η προτεραιότητα του προφορικού λόγου

Παρά τη βαριά σκιά που ο γραπτός λόγος για αιώνες είχε ρίξει στη μελέτη της γλώσσας, μετά τον Saussure δεν αμφισβητήθηκε πλέον σοβαρά η προτεραιότητα του προφορικού λόγου και η θεμελιώδής του σημασία για την περιγραφή του φαινομένου "γλώσσα". Ανάλογα με το επίπεδο εφαρμογής του προφορικού λόγου, η προτεραιότητά του δηλώνει (Lyons 1992, 30-4):

α) την ιστορική προτεραιότητα

Ο γραπτός λόγος είναι κατά πολύ μεταγενέστερος του προφορικού, γιατί δεν ήταν απαραίτητος στην έκφραση και ικανοποίηση βασικών αναγκών του πρωτόγονου (και όχι μόνο) ανθρώπου. Μάλιστα, η γραφή για αιώνες ήταν υπόθεση μόνο λίγων πολιτισμών (ελληνικού, αιγυπτιακού, βαβυλωνιακού, κινεζικού). Αντίθετα, ο προφορικός λόγος υπήρξε για πολλές χιλιετίες -και για ορισμένες κοινωνίες εξακολουθεί ακόμη να είναι- ο μοναδικός δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων.

β) τη βιολογική προτεραιότητα

Αν εξαιρέσουμε τις γενετικές ανωμαλίες που μπορούν να επηρεάσουν δραματικά τις εγκεφαλικές γλωσσικές λειτουργίες, όλοι οι άνθρωποι από την πρώτη στιγμή της ζωής τους -μήπως και νωρίτερα;- έχουν τη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται και να μαθαίνουν χωρίς καμιά ιδιαίτερη δυσκολία τη γλώσσα (ή τις γλώσσες) του περιβάλλοντος στο οποίο μεγαλώνουν. Ο γραπτός λόγος κατακτάται αργότερα και μετά από μακρόχρονη θητεία στο σχολείο και στη συνέχεια σε άλλους κοινωνικούς (π.χ. εργασιακούς) χώρους, όπου η αξία του γραπτού λόγου θεωρείται δεδομένη.

γ) τη λειτουργική προτεραιότητα

Παρά την ευρύτατη διάδοση της γραφής στις σύγχρονες "εγγραμματισμένες" κοινωνίες, ο γραπτός λόγος εξακολουθεί να καλύπτει μικρό μόνο μέρος των επικοινωνιακών αναγκών μιας μικρής ή μεγάλης κοινότητας. Οι ανάγκες αυτές είναι κυρίως θεσμικού χαρακτήρα (κείμενα νομικά, διοικητικά, εμπορικά, θρησκευτικά). Η αίτηση και η παροχή γλωσσικών και μη γλωσσικών αγαθών (πληροφοριών/ υπηρεσιών) -για να το πούμε σχηματικά- είναι η καθημερινή πραγματικότητα εκατομμυρίων ανθρώπων και επιτελείται, ως γνωστόν, μέσω του προφορικού λόγου.

δ) τη δομική προτεραιότητα

"Στις περισσότερες μορφές γραφής, τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται βασίζονται σε στοιχεία του προφορικού λόγου. Π.χ. το αλφαβητικό σύστημα αποτελείται από στοιχεία που το καθένα τους αντιστοιχεί με ένα ήχο (φθόγγο). Η ψυχολογική πραγματικότητα του φθόγγου προϋποτίθεται για την αιτιολόγηση του γράμματος ενός αλφαβητικού συστήματος. Η έλλειψη απόλυτης αντιστοιχίας, σε όλες τις λέξεις, ανάμεσα στα γράμματα και τους φθόγγους οφείλεται σε ιστορικούς παράγοντες και γι' αυτό δεν μειώνει την ισχύ της παραπάνω παρατήρησης". (Ε. Φιλίππιακη-Warburton, 1992. *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*, σελ. 25. Αθήνα: Νεφέλη).

http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_a10/01.html